

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 12 september 2016 inzake Beleidsvisie organisatorische en financiële inbedding cliëntvertrouwenspersoon in de zorg voor verstandelijk beperkte en psychogeriatrische cliënten (Kamerstuk 25 424, nr. 327).

De voorzitter van de commissie,
Lodders

De adjunct-griffier van de commissie,
Clemens

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II. Reactie van de Staatssecretaris	7

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de beleidsvisie organisatorische en financiële inbedding cliëntvertrouwenspersoon (CVP) in de zorg voor verstandelijk beperkte (VG) en psychogeriatrische (PG) cliënten. Zij hebben hierover nog wel enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie vinden het evenals de Staatssecretaris van belang dat de kwetsbare VG- en PG-clieñten extra ondersteuning krijgen bij het beschermen van hun rechten en zij vinden het dan ook een goede zaak dat er een landelijke faciliteit komt ter ondersteuning van de kwaliteit van de CVP-en. Deze leden vragen daarbij wel welke kwalitatieve eisen er aan een CVP vooraf worden gesteld en wie dit toetst. Welke rol heeft de cliëntenraad in de beoordeling van deze kwalitatieve eisen? Hoe wordt vervolgens het functioneren van een CVP beoordeeld en door wie? Op welke manier zal daarnaast de permanente educatie van de CVP-en worden vormgegeven?

Bij de onafhankelijke cliëntondersteuning hebben cliënten nu al het recht om een andere cliëntondersteuner te kiezen indien zij niet tevreden zijn. Heeft de cliënt in dezen ook het recht om over te stappen naar een andere CVP indien men niet tevreden is? Zou de Staatssecretaris dit vast kunnen leggen in een AMvB en zo ja, op welke wijze precies? Zullen cliënten in staat zijn om, indien nodig, een klachtenprocedure tegen een specifieke CVP te kunnen beginnen, in ogenschouw nemend dat een CVP kwetsbare cliënten heeft die vanwege hun cognitieve problemen of beperkingen veelal onvoldoende mondig zijn?

De leden van de VVD-fractie zien in de rol van de CVP ook overeenkomsten met de rol die de patiëntenvertrouwenspersoon (PVP) speelt binnen de GGZ, hetgeen in hun ogen goed functioneert. Hoe is bij de ontwikkeling van de CVP gekeken naar hoe de PVP binnen de GGZ is georganiseerd en welke lessen en best practices zijn meegenomen?

Volgens de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) wordt de klachtenfunctionaris aangewezen door de zorgaanbieder en deze kan mogelijkerwijs ook in dienst zijn van de zorgaanbieder. Deelt de Staatssecretaris de mening dat hierdoor de onafhankelijkheid van de CVP alsnog in het geding komt? De leden van de VVD-fractie zien de onafhankelijkheid van de CVP als zeer belangrijk en zij vragen dan ook hoe de Staatssecretaris deze zal kunnen waarborgen in de beschreven situatie. Welke input heeft de Staatssecretaris vanuit het veld gehad hieromtrent? Denkt de Staatssecretaris dat de taak van klachtenfunctionaris in de praktijk gecombineerd zal kunnen worden met een functie bij de zorgaanbieder?

De leden van de VVD-fractie vragen voorts op welke manier directe naasten van de cliënt van bijvoorbeeld een PG-instelling namens de cliënt bindende afspraken kunnen maken met de CVP.

Gezien het belang van een CVP voor kwetsbare VG- en PG-cliënten, vragen de leden van de VVD-fractie ten slotte hoe de bekendheid van de CVP bij de cliënt zal worden vergroot. Welke rol krijgen de zorgaanbieders dan wel het ministerie bij het vergroten van de bekendheid van de CVP?

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

Inleiding

De leden van de fractie van de PvdA hebben met belangstelling de beleidsvisie organisatorische en financiële inbedding cliëntvertrouwenspersoon in de zorg voor verstandelijk beperkte en psychogeriatrische cliënten gelezen. Deze leden zijn met de Staatssecretaris van mening dat kwetsbare VG- en PG-cliënten extra ondersteuning moeten krijgen bij het beschermen van hun rechten en met name in geval van onvrijwillige zorg. Voor deze leden is het van groot belang dat de CVP onafhankelijk, vertrouwd en toegerust is met voldoende kennis, zodat de cliënt zich gesteund kan voelen bij het hebben van vragen, wensen, onvrede of klachten over zorg. Genoemde leden lezen dat onder voorwaarden het mogelijk is de werkzaamheden van de CVP te combineren met die van de klachtenfunctionaris op grond van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg. Kan worden aangegeven aan welke voorwaarden de Staatssecretaris hier denkt? In hoeveel instellingen wordt momenteel de CVP gecombineerd met de functie van klachtenfunctionaris? Op welke wijze wordt de onafhankelijkheid van de CVP nu werkelijk geborgd? Een klachtenfunctionaris zit vaak op een bepaalde wijze ook ingebed in een organisatie. Juist ook in de VG- en PG-sector is de onafhankelijkheid van de CVP van zeer groot belang. Kan de Staatssecretaris de voor- en nadelen van het combineren van de CVP met de functie van klachtenfunctionaris vanuit het perspectief van de cliënt op een rij zetten? De Staatssecretaris geeft aan met een AMvB te komen die de nadere voorwaarden duidt. Wanneer kan de Kamer deze AMvB tegemoet zien?

De Staatssecretaris wijkt af van de organisatorische en financiële inbedding van de patiëntenvertrouwenspersoon in de GGZ waar inkoop door de rijksoverheid plaatsvindt ter borging van de onafhankelijkheid en kwaliteit. Zorgverzekeraars nemen ook in de PG- en VG-sector deel aan de inkoop van zorg en zij hebben een belang in de zorg. Het belang van zorgverzekeraars kan mogelijk invloed hebben op de kwaliteit en aanwezigheid van de cliëntvertrouwenspersoon onder de Wet zorg en dwang (Wzd). Kan de Staatssecretaris aangeven op welke wijze de rechtsbescherming onder de inkoop van zorgverzekeraars wel gelijkwaardig blijft aan de situatie in de GGZ?

Cliënt als vertrekpunt

De leden van de PvdA-fractie hebben bij de behandeling van de Wet zorg en dwang twee amendementen ingediend (met overige partijen) die gelijke rechtsbeschermingsmogelijkheid moeten borgen gelijkwaardig aan cliënten in de GGZ en die de onafhankelijkheid borgen van de CVP van zorgaanbieder, zorgkantoor en indicatieorgaan. Genoemde leden lezen tevens dat een aantal belangenbehartigers (zowel aan cliëntenzijde als LOC en LSR, als aan de zijde van de instellingen, bij name van ActiZ en VGN) het belang benadrukken dat de CVP naast onafhankelijk ook bemiddelend en verbindend kan zijn, zeker gezien de vaak jarenlange relatie tussen VG-, en PG-cliënten en hun hulpverleners. Zij zijn het zeker met deze partijen eens, ook met het feit dat de voorkeur van deze cliënten vaker bij bemiddeling ligt dan bij juridisering van conflicten. Beroepsgroep CVP, Iederin, LOC, LSR, Stichting PVP en Verenso, bepleiten echter, zowel in het rapport als in de nadere gesprekken hierover, dat de CVP zich uitsluitend dient te richten op het belang en de positie van de cliënt. Kan

de Staatssecretaris nader duiden hoe deze aspecten van de CVP op elkaar afgestemd worden?

Ontvankelijk en benaderbaar

Als de CVP daadwerkelijk de stem van de cliënt in de VG- en PG-sector dient te worden, wordt van de CVP vereist dat hij de cliënten kent, en zij hem, en dat hij ze regelmatig ziet, zodat er een vertrouwensband kan worden opgebouwd. Dat zijn deze leden met de Staatssecretaris eens. Tevens zijn zij het met de Staatssecretaris eens dat het in dit kader tevens tot de taak van de CVP behoort om, in samenspraak met de zorgaanbieder, zijn functie en benaderbaarheid voortdurend actief onder de aandacht te brengen bij de cliënten en hun vertegenwoordigers en dat de zorgaanbieder hem hierbij dient te faciliteren. De Staatssecretaris is voornemens dit bij AMvB vast te leggen. Kan de Staatssecretaris duiden wanneer deze AMvB naar de Kamer komt en welke maatregelen hij in dezen voor zich ziet? Graag ontvangen deze leden een nadere toelichting.

Vormgeving vertrouwenswerk Wzd

De leden van de fractie van de PvdA lezen dat de Staatssecretaris ervoor kiest om de beschikbaarheid van de CVP regionaal te organiseren en dat hier in het veld ook draagvlak voor is. Genoemde leden kunnen zich hierin vinden. Wel vragen deze leden hoe de daadwerkelijke beschikbaarheid gecontroleerd wordt en hoe deze regionale beschikbaarheid zich verhoudt tot het belang dat de Staatssecretaris hecht aan een CVP die cliënten daadwerkelijk kent. Kan de Staatssecretaris aangeven aan welke verhouding fte CVP per aantal cliënten hij denkt? En hoe de financiering van deze regionale beschikbaarheid dan geregeld wordt? Tevens wil de Staatssecretaris ter ondersteuning van de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de CVP-en op landelijk niveau een centrale faciliteit realiseren voor zaken als richtlijn-, methodiek- en kwaliteitsontwikkeling, toetsing en certificering vakbekwaamheid, intervisie, toezicht op de taakuitoefening, deskundigheidsbevordering, bundeling van expertise, vraagbaak- en helpdeskfunctie, klachten- en geschillenregeling om de kwaliteit en de rechtspositie van de CVP-en goed te borgen. Daar zijn deze leden tevens tevreden mee. De Staatssecretaris geeft aan dat hij bereid is om de centrale faciliteit vooralsnog tijdelijk te steunen. Kan de Staatssecretaris nader duiden wat hij bedoelt met tijdelijke steun? Heeft de Staatssecretaris het hier over financiële middelen en/of overige middelen? Om hoeveel financiële middelen gaat het? Graag ontvangen deze leden een nadere toelichting.

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsvisie organisatorische en financiële inbedding cliëntvertrouwenspersoon in de zorg voor verstandelijk beperkte en psychogeriatrische cliënten. Deze leden zijn het ermee eens dat VG- en PG-clieënten extra ondersteuning dienen te krijgen bij het beschermen en opkomen van hun rechten, zeker als het gaat om onvrijwillige zorg. Dit is al lange tijd de wens van deze leden en zij wijzen op het aangenomen amendement dat zij hierover ingediend hebben bij de behandeling van de Wet zorg en dwang.

De leden van de SP-fractie constateren dat het onder voorwaarden mogelijk wordt om de werkzaamheden van een cliëntvertrouwenspersoon te combineren met de werkzaamheden van de klachtenfunctionaris op grond van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg. Deze leden willen weten onder welke voorwaarden dit straks mogelijk is en zij vragen of de Staatssecretaris nader kan uitleggen hoe bij de combinatie van deze

functies de betrokken persoon onvoorwaardelijk aan de kant van de cliënt staat en onafhankelijkheid borgt ten opzichte van de zorgaanbieder en betrokken zorgverleners. Als het gaat om de versterking van de positie van degene die ondersteuning nodig heeft, geeft de Stichting PVP (vertrouwenspersonen in de zorg) aan dat zij vrezen dat er te makkelijk gedacht wordt over het ontwikkelen en borgen van de rechtsbeschermende taak bij potentieel onvrijwillige zorg. Het is de ervaring van de stichting dat juist het solistische karakter van de functie en de specifieke kennis en vaardigheden enerzijds en de partijdige ondersteuning van de cliënt en de onafhankelijkheid van de zorgaanbieder anderzijds, een steunende, controlerende en corrigerende landelijke infrastructuur noodzakelijk maken. Tevens vreest de stichting dat door het combineren van de functies de partijdigheid aan de kant van de cliënt onder druk komt te staan en wordt er gevreesd voor een verslechtering van de rechtsbescherming van kwetsbare groepen. De leden van de SP-fractie delen deze vrees en vinden het van groot belang dat een dergelijke ontwikkeling wordt voorkomen. Genoemde leden vragen dan ook aan de Staatssecretaris hier uitgebreid op in te gaan. Hoe gaat de Staatssecretaris voorkomen dat de partijdigheid aan de kant van de cliënt onder druk komt te staan en kan de Staatssecretaris vervolgens deze leden ervan overtuigen dat er niet te makkelijk wordt gedacht over het ontwikkelen en borgen van de rechtsbeschermende taak bij potentieel onvrijwillige zorg? Kan gegarandeerd worden dat de mate van rechtsbescherming die nu geldt minstens gewaarborgd blijft maar nog liever versterkt wordt binnen deze beleidsvisie?

De Minister heeft eerder gezegd dat een dergelijke combinatie alleen onder de voorwaarde is dat de zorgaanbieder hier overeenstemming over heeft met de cliëntenraad dan wel met een representatief te achten cliëntenorganisatie, en hij dit ook heeft besproken met de zorgverleners die bij hem in dienst zijn. Maar wat nu als een zorgaanbieder dit niet doet? Wie controleert hierop? Deze leden vinden het beter om deze functies te scheiden omdat een klachtenfunctionaris toch echt een andere rol heeft dan een CVP. Kan de Staatssecretaris nader toelichten waarom hij deze functies wil laten combineren in een AMvB? Kan de Staatssecretaris de onafhankelijkheid en beschikbaarheid van CVP-en garanderen ongeacht de combinatie van functies en ongeacht zorginstellingen die geen cliëntvertrouwenspersonen willen inzetten?

De leden van de SP-fractie vinden het goed dat een CVP onafhankelijk dient te zijn van de zorgaanbieder, maar zijn benieuwd hoe dit nu precies vormgegeven wordt. Er is jarenlang hard bezuinigd op de instellingszorg, in veel locaties zijn er al veel te weinig zorgverleners op de werkvloer aanwezig. Wat nu als een zorgaanbieder geen CVP aanstelt? Kan dan verplicht worden dat een zorgaanbieder een CVP moet aannemen? Voorts vragen deze leden hoe de werkwijze van CVP-en eruit gaat zien. Ze hebben bijvoorbeeld een signalerende functie bij onvrijwillige zorg en structurele tekortkomingen bij de opname en zorgverlening. Op welke wijze zijn CVP-en precies betrokken bij de zorgverlening van bewoners? Worden zij bij de intake van een opname al betrokken? En hoe zit het bij bestaande bewoners die nog nooit gehoord hebben van een CVP? Worden zij actief benaderd en geïnformeerd over de mogelijkheden van een CVP? Hoe heeft de Staatssecretaris dit precies voor ogen en wat wordt hierover precies bij AMvB geregeld?

Voorts constateren de leden van de SP-fractie dat de beschikbaarheid van CVP-en regionaal wordt georganiseerd. Kan de Staatssecretaris ingaan hoe dat precies vormgegeven wordt en kan daarbij worden toegelicht of er nu voldoende CVP-en beschikbaar zijn om in te zetten of zijn hierin wellicht tekorten? Zo ja, hoe groot zijn die tekorten en wat gaat de

Staatssecretaris hieraan doen? Het is goed dat CVP-en ondersteund worden door een landelijke faciliteit als het gaat om de kwaliteit en rechtspositie van CVP-en. De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris hoe deze landelijke faciliteit er precies uitziet. Wat gaat de faciliteit precies doen? Genoemde leden vragen op welke wijze wordt geregeld dat CVP-en van elkaar kunnen leren als het gaat om de rechtsbeschermende taak die zij hebben bij potentieel onvrijwillige zorg. Hoe wordt dit vormgegeven binnen de faciliteit? Deze leden zijn verbaasd over het feit dat de Staatssecretaris een landelijke faciliteit optuigt voor CVP-en en cliëntondersteuners Wlz, maar dit echter slechts tijdelijk wil financieren. Waarom wordt dit maar tijdelijk gefinancierd en tot wanneer? Wat zeggen betrokken partijen over deze tijdelijke faciliteit en de financiering hiervan? Zijn partijen hierover geconsulteerd?

Tijdens de behandeling van de Wet zorg en dwang is aangegeven dat de rechtsbeschermingsmogelijkheden aan PG- en VG-cliënten gelijkwaardig moet zijn, zoals dat ook geregeld is in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz). Echter, partijen stellen dat cultuur, behoeften en mogelijkheden voor VG- en PG-cliënten wezenlijk verschillen ten opzichte van de GGZ. Krijgen CVP-en de juiste kennis en scholing om al deze verschillende doelgroepen goed te begeleiden? Hoe is dit precies geregeld? De Stichting PVP (patiëntvertrouwenspersonen in de zorg) heeft in haar werk de ervaring opgedaan dat er, onder andere als het gaat om de rechtsbescherming van de cliënten, gekeken moet worden naar de overeenkomsten tussen de mensen in plaats van te focussen op de verschillen. Wat is de reactie van de Staatssecretaris hierop? Deelt de Staatssecretaris deze opvatting, en zo ja hoe zal dit terug (moeten) komen in de uitwerking van de plannen?

De leden van de SP-fractie vinden dat de Staatssecretaris zich er wel heel gemakkelijk vanaf maakt door te zeggen dat het aan betrokken partijen is om de functie van CVP binnen zijn visie verder in te vullen. Wie is nu waar verantwoordelijk voor en hoe gaat dit proces nu verder? Welke garanties heeft de Staatssecretaris gekregen van het veld dat het dit verder ontwikkelt? Kan de Staatssecretaris deze garanties de Kamer doen toekomen? Genoemde leden verwachten een uitgebreide toelichting op dit punt.

Tot slot hebben de leden van de SP-fractie vragen over de onafhankelijke vertrouwenspersonen in de jeugdhulpverlening. Zij maken zich grote zorgen over de berichtgeving dat het onafhankelijke vertrouwenswerk na 2017 niet meer collectief georganiseerd en gefinancierd gaat worden. Kan de Staatssecretaris nader toelichten waarom de VNG heeft besloten te stoppen met de financiering en aansturing van de instellingen die verantwoordelijk zijn voor vertrouwenswerk in de jeugdhulpverlening? Deelt de Staatssecretaris de mening van deze leden dat de continuïteit van onafhankelijk vertrouwenswerk aan kinderen en jongeren hiermee onder zware druk komt te staan en dat voorkomen moet worden dat zorginstellingen overladen worden met verschillende vertrouwenspersonen afkomstig uit verschillende gemeenten? Is de Staatssecretaris voornemens te kijken naar een regeling om onafhankelijk vertrouwenswerk collectief te regelen in de jeugdhulpverlening? Kan de Staatssecretaris voorts reageren op de zorgen die AKJ-Vertrouwenspersonen in de jeugdhulp hierover heeft? Deze leden verwachten een uitgebreide reactie op dit punt en zij willen weten welke maatregelen de Staatssecretaris gaat treffen om onafhankelijke vertrouwenspersonen in de jeugdhulpverlening te waarborgen.

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie maken graag van de mogelijkheid gebruik enkele aanvullende vragen te stellen over de beleidsvisie van de Staatssecretaris aangaande de cliëntvertrouwenspersoon in de zorg voor verstandelijk beperkte en psychogeriatrische cliënten.

De Staatssecretaris schrijft dat de rollen van CVP (cliënt) en klachtenfunctionaris op grond van de Wkkgz (onpartijdig) in één functie verenigd kunnen worden. Dat vragen deze leden zich af. Waarom denkt de Staatssecretaris dat deze twee rollen verenigbaar zijn in één functie? Kan de Staatssecretaris zich incidenten, zaken voorstellen waarbij die twee rollen haaks op elkaar staan?

De leden van de CDA-fractie denken bijvoorbeeld aan grensoverschrijdend gedrag waarmee een cliënt zich bij een vertrouwenspersoon meldt. Ziet de Staatssecretaris dit probleem ook en denkt hij niet dat dit spanning, problemen oproept in de praktijk?

De Staatssecretaris stelt in zijn beleidsbrief dat de «de zorgaanbieder» financieel verantwoordelijk is voor de cliëntvertrouwenspersoon. Kan de Staatssecretaris de leden van de CDA-fractie nader toelichten hoe hij dat concreet wil regelen omdat deze brief ook spreekt over de CVP die werkzaam is in de domeinen Zvw, Wmo 2015 en Jeugdwet. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom vertrouwenswerk in de geestelijke gezondheidszorg wordt gefinancierd door VWS terwijl vertrouwenswerk in de ouderenzorg en de gehandicaptenzorg voor rekening komt van de zorgaanbieders?

Vragen en opmerkingen van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsvisie organisatorische en financiële inbedding cliëntvertrouwenspersoon in de zorg voor verstandelijk beperkte en psychogeriatrische cliënten. Genoemde leden staan positief tegenover de cliëntvertrouwenspersoon en zij vinden ook dat kwetsbare VG- en PG-cliënten extra ondersteuning moeten krijgen bij het beschermen van hun rechten. Deze leden denken echter wel dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om deze cliëntvertrouwenspersoon in beeld te krijgen bij VG- en PG-cliënten. De leden van de PVV-fractie zijn benieuwd welke oplossingen hiervoor zijn. Graag ontvangen zij enkele voorbeelden.

II. REACTIE VAN DE STAATSSECRETARIS